

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

РВНЗ „КРИМСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
(м. ЯЛТА)

· ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Серія: Педагогіка і психологія

Випуск сорок другий

Частина 2

Ялта
2014

Миськова Н. М.	ОРГАНИЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З «МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ» В УМОВАХ КРЕДИТНО- МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ	136
Міхесенко О. І.	СУТНІСТЬ ЗДОРОВ'ЯЗМІЦНЮВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	141
Наточий Л. О.	МОВНЕ ПОРТФОЛІО ЯК СУТТЄВИЙ СКЛАДНИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ	150
Овчинникова М. В.	ОПЕРАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ДО НАУКОВО- ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	155
Олейников Н. Н.	ПРИМЕНЕНИЕ МОДУЛЬНО- РЕЙТИНГОВОЙ СИСТЕМЫ ПРИ РАЗРАБОТКЕ КУРСОВ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ	161
Павлюк О. М.	ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯМ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ В ОСВІТНЮ СИСТЕМУ КРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XX СТОЛІТТЯ	167
Плачинда Т. С.	ЛЮДСЬКИЙ ЧИННИК У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАФАХІВЦІВ	171
Прокоф'єва М. Ю.	ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ЗАСАДАХ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ	177
Прохорова Т. В.	ЦЕННОСТНО-МОТИВАЦИОННЫЙ КОМПОНЕНТ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЛИЧНОСТИ КАК ПРЕДМЕТ КАТЕГОРИАЛЬНОГО АНАЛИЗА	183
Пулина А. А.	НЕПРЕРЫВНОЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ УЧИТЕЛЯ В СОВРЕМЕННОМ ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ	191

Рамазанова Е. А.	ПОРІВНЯЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ КОНСТАТУВАЛЬНОГО Й КОНТРОЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТІВ З ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ГУМОРУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ВЗАЄМОДІЇ	198
Редькина Л. И.	СТАНОВЛЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО- РЕМЕСЛЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАРАИМОВ В КРЫМУ В КОНЦЕ XIX НАЧАЛЕ XX СТОЛЕТИЯ	208
Рокотянская Л. О.	СОЦИАЛЬНАЯ АКТИВНОСТЬ КАК ПОКАЗАТЕЛЬ УСПЕШНОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ СТУДЕНТОВ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ	212
Сапожников С. В.	ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ	218
Хренова Е. А.	ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	231
Черпак О.В.	КОМУНІКАТИВНО-ОРІЄНТОВАНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ПРИНЦИПИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	235
Чуносов М. О.	СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ	241
Шацька О. П.	МІСЦЕ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ВНЗ ІНДІЇ	248
Шпиталевська Г. Р.	КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ОСВІТА ЯК ЗАСАДА ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	253

2. Ілляшенко Н.С. Переваги та проблеми кредитно-модульної системи: Збірник доповідей учасників VIII Всеукр. науково-метод. конф. «Кредитно-модульна система підготовки фахівців». – Запоріжжя, 2008. – С. 90.
3. Гниденко М.П., Досвід застосування ESTS у навчальному процесі / Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти: Моногр./За ред. В.М.Бебика. – К.:МАУП, 2004. – С.135-140.
4. Смеричевская С.В., Симоненко И.В. Особенности модульного построения рабочих учебных программ / Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти: Моногр./За ред. В.М.Бебика. – К.:МАУП, 2004. – С.145-153.
5. Бобров В.Я., Болонський процес і розвиток інтеграційних зв'язків вузівської системи України / Вища освіта України-Додаток 3(т.3) – 2006р. – Тематичний випуск Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору – С. 469-473
6. Поляков С. Д. О методических принципах и функциональных моделях оценки качества электронных обучающих средств и систем / С. Д. Поляков // Дистанционное и виртуальное обучение : дайджест рос. и зарубеж. прессы. – 2009. – N 2. – С. 9–14.
7. Андреев А. А. Дидактические основы дистанционного обучения / А. А. Андреев. — М. : Издательство МЭСИ, 1997. — 248 с.

References:

1. Zhuk A.Ya., Zheliabina N.K. Bolonskyi protses. Krytyka i propozyzii: Zbirnyk dopovidei uchasnykiv VII Vseukr. naukovo-metod. konf. «Kredytно-modulna systema pidhotovky fakhivtsiv». – Zaporizhia, 2007. – S. 224 – 233.
2. Iliashenko N.S. Perevahy ta problemy kredytно-modulnoi systemy: Zbirnyk dopovidei uchasnykiv VIII Vseukr. naukovo-metod. konf. «Kredytно-modulna systema pidhotovky fakhivtsiv». – Zaporizhia, 2008. – S. 90.
3. Hnydenko M.P., Dosvid zastosuvannia ESTS u navchalnomu protsesi / Bolonskyi protses: perspektvy i rozvytok u konteksti intehratsii Ukrainy v yevropeiskyi prostir vyschoi osvity: Monohr./За ред. В.М.Бебика. – К.:МАУП, 2004. – S.135-140.
4. Smerychevskaia S.V., Symonenko Y.V. Osobennosti modulnoho postroeniya robochykh uchebnykh prohramm / Bolonskyi protses: perspektvy i rozvytok u konteksti intehratsii Ukrainy v yevropeiskyi prostir vyschoi osvity: Monohr./За ред. В.М.Бебика. – К.:МАУП, 2004. – S.145-153.
5. Bobrov V.Ya., Bolonskyi protses i rozvytok intehratsiinykh zviazkiv vuzivskoi systemy Ukrainy / Vyscha osvita Ukrainy-Dodatok 3(t.3) – 2006r. – Tematychnyi vypusk Vyscha osvita Ukrainy u konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvith'oho prostoru – S. 469-473
6. Poliakov S. D. O metodycheskykh pryntsypakh y funktsyonalnykh modeliakh otsenky kachestva elektronnykh obuchaiuschykh sredstv y system / S. D. Poliakov // Dystantsyonnoe y virtualnoe obuchenye : daidzhest ros. y zarubezh. prassy. – 2009. – N 2. – S. 9–14.
7. Andreev A. A. Dydaktycheskye osnovy dystantsyonnoho obuchenya / A. A. Andreev. — M. : Yzdatelstvo MЭSY, 1997. — 248 s.

УДК 37.0:51

кандидат педагогічних наук, доцент Павлюк О. М.
Держаний заклад „Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка” (м. Луганськ)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ В ОСВІТНЮ СИСТЕМУ КРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

Анотація. В статті розкрито особливості впровадження психологічного знання в освітню систему України в другій половині ХХ століття. Доведено, що завдяки дослідженням психологів другої половини ХХ століття у шкільній математичній освіті з'явилася тенденція до якісно нової організації математичної освіти. Встановлено, що позначений період в розвитку шкільної освіти характеризується психологізацією, включенням гуманітарної складової в систему навчання.

Ключові слова: знання, шкільна освіта, учень, особливості.

Аннотація. В статье раскрыты особенности внедрения психологического знания в образовательную систему Украины во второй половине ХХ века. Доказано, что благодаря исследованиям психологов второй половины ХХ века в школьном математическом образовании появились тенденции к качественно новой организации математического образования. Установлено, что исследуемый период в развитии школьного образования характеризуется психологизацией, включением гуманитарной составляющей в систему обучения.

Ключевые слова: знания, школьное образование, ученик, особенности.

Annotation. In the article the features of the implementation of psychological knowledge in the educational system of Ukraine in the second half of the xx century. It has been proved through research that psychologists of the late twentieth century mathematical education in the school there was a tendency to a qualitatively different organization of mathematics education. found that marked a period of development characterized psychologization schooling, inclusion humanitary component in the system of education.

Key words: knowledge, schooling, pupil, features.

Вступ. Період другої половини ХХ століття в вітчизняній дидактиці знаменується активним впровадженням психологічного знання в освітню систему країни. Психологія допомагає пояснити закономірності розвитку дитини й роль освіти в цьому розвитку, дозволяє зрозуміти механізми формування нових знань, умінь і навичок, підказує, як треба психологічно грамотно організувати весь процес шкільного навчання.

У психології, у тому числі й педагогічній, у другій половині ХХ століття відбувається ціла низка істотних змін. Науково-технічна революція, що почалася в другій половині ХХ століття, торкнулася низки галузей. Зміни у вивченні психології вплинули не тільки на характер подальшого розвитку самої науки психології, але й знайшли своє віддзеркалення в викладанні багатьох дисциплін, зокрема, математики [10, с. 5].

В другій половині ХХ століття розпочався активний розвиток однієї з найважливіших галузей психології – психодіагностики. З'явилася ціла серія

робіт відомих психологів – А. Бодальова, К. Гуревича, Б. Ломова, присвячених низці проблем психодіагностики [1; 3; 8; 13].

На сучасному розвитку суспільства не достатньо висвітлено питання проникнення у різні системи, зокрема, в шкільну математичну освіту психологічного знання.

Формулювання мети статті та завдань – виявити психологічні аспекти організації навчання математики в ході розвитку шкільної математичної освіти в другій половині ХХ століття.

Виклад основного матеріалу статті. У системі шкільної математичної освіти психологічні методики почали використовуватися для діагностики якості розвитку мислення, інтелекту, виявлення найбільш здатних і обдарованих дітей у досліджуваній галузі. Завдяки розвитку психодіагностики науковцям вдалося адаптувати відомі тести Равенна, Амтхауера, Айзенка для виявлення рівня інтелектуальних здібностей школярів, а також розробити оригінальні методики на перевірку просторових і конструкторських здібностей та ін.

Активний розвиток психодіагностичних досліджень сприяв напрацюванню в напрямку вивчення математичних здібностей і обдарованості школяра. Однією з перших фундаментальних монографічних робіт з цієї проблеми була робота В. Крутецького „Психологія математичних здібностей школярів”. У роботі здійснений психолого-педагогічний аналіз з психології математичних здібностей: 1) отримання математичної інформації; 2) переробки математичної інформації; 3) зберігання математичної інформації; 4) загальний математичний компонент [8].

Змістовною особливістю математичних здібностей виявився, на думку психологів, їх прямиий зв'язок з показниками логічного мислення у сфері кількісних і просторових відносин, числової й знакової символіки, а також здібності до узагальнення, згортання, гнучкості й раціональності, вільної перебудови направлено розумового процесу [8, с. 385–386].

Поступові дослідження в галузі психодіагностики дозволили не лише підтвердити правильність змісту цієї структури математичних здібностей, але й продовжити пошук методів їх діагностики для різних вікових категорій школярів [6; 11].

Дослідники вищезазначеної проблеми переконувалися, що інтелектуальні здібності людини й математичні мають найтісніший зв'язок, а навчання математики впливає на розвиток інтелекту людини в цілому. У працях досліджуваного напрямку в другій половині ХХ з'явився ще один цікавий акцент: з використанням математичних завдань почали створюватися позапрограмні курси для розвитку інтелектуальних здібностей різних вікових категорій.

Розвиток лише психодіагностики другої половини ХХ століття дозволив додати значний психологічний компонент в шкільну математичну освіту: виявлена структура математичних здібностей, уточнений їх зв'язок з логічним мисленням та інтелектуальними здібностями людини, розроблено низку оригінальних методик для відбору здібних до навчання математики й оцінювання ступеня навчання з цього предмета школярів різних вікових категорій.

В Україні в другій половині ХХ століття значно поширювалися ідеї психологічної школи Ю. Гільбуха: диференційованого навчання в

загальноосвітній школі із створенням класів прискореного навчання, вікової норми й класів підвищеної індивідуальної уваги. Методики знайшли експериментальну перевірку в низці шкіл різних областей України [4, с. 71].

Разом із тим друга половина ХХ століття відзначається дослідженнями в напрямку психології мислення. У 1984 році вийшов перший посібник з психології мислення О. Тихомирова, у якому мислення розглядалося як особлива діяльність, що поєднує в собі неусвідомлені та свідомі компоненти [15].

В досліджуваному періоді психологія, нарешті, узагалі звернула увагу на психіку здорової людини, на її особливості, характер взаємин з іншими людьми, особистісні характеристики, емоційний стан та ін. З'явилися дослідження з вивчення окремих особистісних характеристик учнів та їх впливу на навчальну діяльність. Значна увага психологів приділялася індивідуально-психологічним властивостям особистості, таким як темперамент, характер, емоційно-чуттєвий світ й мотиваційна спрямованість.

Таким чином, завдяки дослідженням психологів у шкільній математичній освіті мотивація визначалася не лише як наслідок навчання цієї дисципліни і не як результат здібностей і рівня розвитку інтелекту учня, а, у першу чергу, мотивування дитини на вирішення математичних завдань, на збагнення світу математичних знаків, формул і символів.

Підвищення уваги до особистості змусило психологів звернути увагу на питаннями зв'язку між особливостями темпераменту та продуктивністю виконання інтелектуальної діяльності особистості. Традиційно під темпераментом розуміли серію динамічних характеристик психіки, яка успадковуються людиною й незначно змінюється в ході його онтогенетичного розвитку. В умовах навчання математики виділені особливості темпераменту знаходять віддзеркалення в характері активності, змагальності, швидкості вирішення завдань, і, зрештою, позначаються на якості розуміння запропонованого школярам матеріалу. Крім того, у старшому віці вони починають визначати формування специфіки індивідуального стилю діяльності школярів у цілому, що, у свою чергу, забезпечує особливий ступінь їх математичної освіти.

Ще однією психологічною характеристикою темпераменту є емоційність людини, що характеризує якість, модальність, динаміку переживань, які виникають. Наковцями виявлено вплив емоцій на весь процес навчання школяра: емоції здатні підсилювати мотивацію, вони створюють певне тло для самої навчальної діяльності, сигналізують про успішний або неуспішний її результат [5].

Аналіз психолого – педагогічної літератури, документів, що регламентують освіту, дозволяє стверджувати про гуманізацію системи освіти, яка, нарешті, „повернулася обличчям до учня” і центральною ідеєю якої нині проголошена особистісно-орієнтована освіта.

Висновки. Отже, в ході розвитку шкільної математичної освіти в другій половині ХХ століття відбувалося її „злиття” з досягненнями в галузі психології. У системі навчання математики знайшли своє віддзеркалення не лише дослідження психологів у галузі розвитку інтелекту, математичних здібностей, творчої діяльності, але й дослідження, що мають здавалося б, гуманітарний характер, – вивчення мотивації школяра, його індивідуальних психологічних властивостей, особливостей емоційної сфери. Завдяки дослідженням психологів другої половини ХХ століття у шкільній

математичній освіті з'явилися тенденція до якісно іншої організації математичної освіти, де кожен учень розглядатиметься в логіці своєї особистості, у якій математика посяде своє, призначене для неї місце. Проте в процесі реалізації шкільної математичної освіти, у практиці роботи шкіл другої половини ХХ століття таке „злиття” математики й психології натрапляло на опір з боку старої „авторитарної моделі освіти”, головним завданням якої була підготовка „середнього” школяра, з необхідним добором знань, умінь і навичок. Позначений період в розвитку шкільної освіти взагалі характеризується з одного боку, його психологізацією, включенням гуманітарної складової в систему навчання, з іншого – прагненням до збереження освітніх стереотипів.

Література:

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – Л.: 1968. – 338 с.
2. Брушлинский А. В. Психология мышления и кибернетик / А. В. Брушлинский – М.: Мысль, 1970. – 191 с.
3. Введение в психодиагностику / Под ред. К. М. Гуревича, Е. М. Борисовой. – М.: Academia, 1997. – 192 с.
4. Гильбух Ю. З. Умственно одаренный ребенок. Психология, диагностика, педагогика / Ю. З. Гильбух – К.: РОВО „Укрвузполиграф”, 1992. – 84 с.
5. Додонов Б. И. Классификация эмоций при исследовании эмоциональной направленности личности // *Вопр. психологи* / Б. И. Додонов – 1975. – №6 – С.11–21.
6. Зак Я. З. Развитие интеллектуальных способностей у детей 9 лет: Учеб.-метод. пособие для учителей / Я. З. Зак. – М.: Новая шк., 1996. – 408 с.
7. Клименко В. В. Как воспитать вундеркинда / Худ.-оформитель А. Дестярук / В. В. Клименко. – Харьков: Фолио, 1996. – 463 с.
8. Крутецкий В. А. Психология математических способностей школьников / В. А. Крутецкий. – М.: Просвещение, 1968. – 432 с.
9. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – М.: 1989. – 289 с.
10. Метельский Н. В. Психолого-педагогические основы дидактики математики / Н. В. Метельский. – Мн.: Изд-во Вышэйш. шк., 1977. – 160 с.
11. Мойсеенко Л. А. Стратегии творческого математического мышления студентов технического ВНЗ // *Стратегии творческой деятельности: школа В. О. Моляко* / За заг. ред. В. М. Моляко. – К.: Освіта України, 2008. – С.54 – 103.
12. Ломов Б. Ф. Психика человека как предмет системного исследования / Предмет и метод психологии; Антология / Под ред. Е. Б. Старовойтенко. – М.: Академический проект : Гаудеамус, 2005. – С. 347 – 362.
13. Общая психодиагностика / Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1978. – 304 с.
14. Русалов В. М. О природе темперамента и его места в структуре индивидуальных свойств человека / В. М. Русалов // *Вопросы психологии* – 1985. – №1 – С. 19 – 32.
15. Тихомиров О. К. Психология мышления. Учебное пособие / О. К. Тихомиров. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 272 с.

References:

1. Anan'ev V. N. Chelovek kak predmet poznaniya / B. N. Anan'ev. – L.: 1968. – 338 s.
2. Brushlinsky A. V. Psikhologhiya myshleniya u kibernetyk / A. V. Brushlinsky – M.: Mysl', 1970. – 191 s.

3. Vvedeniye v psikhodyahnostyku / Pod red. K. M. Hurevycha, E. M. Borysovoy. – M.: Academia, 1997. – 192 s.
4. Hyl'bukh Y. Z. Umstvenno odarennyy rebenok. Psikhologhiya, dyahnostyka, pedahohyka / Y. Z. Hyl'bukh – K.: ROVO „Ukrvuzpolyhraf”, 1992. – 84 s.
5. Dodonov B. Y. Klassyfykatsyya emotsyy pry yssledovanyy emotsyonal'noy napravdennosty lichnosti // *Vopr. psikhology* / B. Y. Dodonov – 1975. – №6 – С.11–21.
6. Zak Y. Z. Razvytye yntellektual'nykh sposobnostey u detey 9 let: Ucheb.-metod. posobyе dlya uchytelye / Y. Z. Zak. – M.: Novaya shk., 1996. – 408 s.
7. Klymenko V. V. Kak vospytat' vunderkynda / Khud.-ofornytel' A. Dehtyruk / V. V. Klymenko. – Khar'kov: Folyo, 1996. – 463 s.
8. Krutetskyy V. A. Psikhologhiya matematycheskykh sposobnostey shkol'nykov / V. A. Krutetskyy. – M.: Prosveshchenye, 1968. – 432 s.
9. Leont'ev A. N. Problemy razvitiya psykhyky / A. N. Leont'ev. – M.: 1989. – 289 s.
10. Metel'skyy N. V. Psikhologo-pedahohychneskiye osnovy dydaktyky matematyky / N. V. Metel'skyy. – Mn.: Yzd-vo Vyshaysh. shk., 1977. – 160 s.
11. Moyseyenko L. A. Stratehiyi tvorchoho matematychnoho myslennya studentiv tekhnichnoho VNZ // *Stratehiyi tvorchoyi diyal'nosti: shkola V. O. Molyako* / Za zah. red. V. M. Molyako. – K.: Osvita Ukrainy, 2008. – С.54 – 103.
12. Lomov B. F. Psykhyka cheloveka kak predmet systemnoho yssledovanyya / Predmet y metod psykholohyy; Antolohyya / Pod red. E. B. Starovoytenko. – M.: Akademycheskyy proekt : Haudeamus, 2005. – С. 347 – 362.
13. Obshchaya psikhodyahnostyka / Pod red. A. A. Bodaleva, V. V. Stolyna. – M.: Yzd-vo Mosk. un-ta, 1978. – 304 s.
14. Rusalov V. M. O pryrode temperamenta y eho mesta v strukture yndyvudual'nykh svoystv cheloveka / V. M. Rusalov // *Voprosy psykholohyy* – 1985. – №1 – С. 19 – 32.
15. Tykhomyrov O. K. Psikhologhiya myshlenyya. Uchebnoe posobyе / O. K. Tykhomyrov. – M.: Yzd-vo Mosk. un-ta, 1984. – 272 s.

Педагогіка

УДК 629.7

кандидат педагогічних наук, доцент Плачинда Т. С.
Кіровоградська льотна академія
Національного авіаційного університету

**ЛЮДСЬКИЙ ЧИННИК У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
АВІАФАХІВЦІВ**

Анотація. Стаття присвячена питанню людського чинника в професійній діяльності фахівців, зокрема, в авіаційній галузі. Розглядаються особливості професійної діяльності авіаційних спеціалістів (пілотів і диспетчерів) з висвітленням негативних чинників професійної діяльності авіаційної галузі. Наведені думки науковців щодо характеристики професійної діяльності авіаційних спеціалістів. Акцентується увага, що формування надійності авіаційних спеціалістів під час професійної підготовки в льотному навчальному закладі є важливим фактором у забезпеченні безпеки польотів цивільної авіації.

Ключові слова: авіаційний спеціаліст, негативні чинники, професійна діяльність, повітряне судно, екіпаж, диспетчер, надійність фахівця.